

JEDNA PO JEDNA ...
Rekvijem za knjižaru u Ilici br. 30

Pročelje nekadašnje Kuglijeve knjižare u Ilici 30.

Iz Fototeke Muzeja grada Zagreba.

Jedna po jedna, po taktu slavne Vojnovičeve pogrebnice (»Na Mihajlu«) nestaju iz zagrebačkoga središnjeg prostora velike i reprezentativne knjižare. Nakon što je majestetična »Znanstvena knjižara« izgnana sa Cvjetnoga trga, prepustivši mjesto mondenom dućanu mobitelskih usluga, došao je red i na glasovitu knjižaru u Ilici br. 30. Znademo je po imenu »Mladosti«, koje je dugo nosila i bila najuglednijim ambijentom te moćne nakladničke i distributerske kuće, ali je njezina časna prošlost još mnogo dublja i povijesno važnija, pa ćemo na to barem evokativno podsjetiti.

Knjižarsku tradiciju započeo je 1873. godine Robert Ferdo Auer, kada je, napustivši posao u plinari i Eskomptnoj banci, tu otvorio trgovinu nazvanu »Prva hrvatska papirnica Rob. Ferd. Auer«. Isti je zaslužni građanin otvorio potom još jednu papirnicu i knjižaru, i to u Ilici br. 5, koja je pod njegovim obiteljskim imenom djelovala sve do Drugoga svjetskog rata, a potom je također prešla u ruke »Mladosti« (opstajući do danas na adresi Ilica br. 7).

Međutim, prostorije knjižare u Ilici br. 30 nisu ostale bez knjižnih polica, jer ih je, nakon Auera, preuzeo ugledni Stjepan Kugli, te u njima nastavio još razvijeniju i jaču trgovačku i nakladničku djelatnost s osobito važnim notnim izdanjima. Iz Auerove knjižare potekli su, kao naučnici, mnogi budući voditelji tog obrta, te je ona bila pravim rasadnikom struke koja je povezivala merkantilne i kulturne preokupacije. Svi mi stariji rado se sjećamo osobnosti i kompetentnosti nekadašnjih knjižara, posebno onih koji su takoreći svojim imenom pokrivali lokalitete u kojima su djelovali.

Knjižara u Ilici 30 isticala se svojom veličinom, razvedenošću i asortimanom i dugo je vremena bila najprestižnijim prostorom takve namjene. Uostalom od Auera, preko Kulgija, do »Mladosti« – imala je tradiciju znatno veću od stogodišnje, a stjecajem okolnosti djelovala je čak u tri stoljeća (XIX–XXI). Osim knjižarske funkcije, u njoj je u stanovitom razdoblju postojala i mala Galerija »Mladosti«, u kojoj su izlagali mnogi ugledni umjetnici a – ništa manje važno – i mnogi daroviti početnici. Nako vrijeme su se u njoj održavale i prezentacije (»promocije«) novih knjiga. Osim što sam na tom mjestu predstavio čitav niz slikara i crtača, sudjelovao sam u »porinuću« većega broja novoizšlih knjiga, od kojih posebno pamtim prijateljska druženja s Dragom Ivaniševićem i Dragutinom Tadijanovićem. Ali time već ulazim u sentimentalnu memoaristiku, kakvom sam se jednom usputno pozabavio upravo u tekstu »Knjižare mog života«. Tko zna koliko sam svezaka baš u toj knjižari nabavio.

Doista, teško se pomiriti s gubljenjem još jednoga emotivnog uporišta, prostora u koji sam i sam zalazio, jao!, punih pola stoljeća. Reznirano bi kazali moji prijatelji Željka Čorak i Zvonimir Mrkonjić: »Adrese se gase, gase se adrese«. Ostavimo li po strani intimistički, subjektivni naboj, ostaje objektivna činjenica da grad Zagreb ne uspijeva obraniti mnoge točke svojega kulturnog identiteta, svoje građanske i elitnije povijesti. Sudbina Cvjetnog trga dovoljna je da nam oduzme svaku iluziju. Vratit ćemo se u mislima Vojnovičevim elegijskim i nekrološkim mislima o nestanku vlastele, zaključujući kako beskrupulozna špekulacija prostorima ugrožava svako »plemstvo duha«, kako nekontrolirano trošenje resursa dične prošlosti nagriza temelje imalo dostojnije budućnosti.

Tonko Maroević

STROJEVI SU UTIHNULI, ALI NISMO MI...**Otvoreno pismo arhitektu Borisu Podrecci**

Poštovani profesore!

Javljam Vam se otvorenim pismom u povodu intervjua u *Globusu* od 4. 6. 2010. u kojem ste *prvi put otvoreno progovorili o karijeri, hrvatskom podrijetlu, ...* s komentarom dijela koji se odnosi na projekt *Cvjetni prolaz*. Namjera je javnim diskursom prikazati istinu, demantirati netočnosti i zamjene teza i demontirati metodu sustavnog demoniziranja oponenata projektu.

Možete li zamisliti, poštovani profesore, da Nepoznat Netko, nekoliko metara od dvorišne fasade Vaše zgrade s uredom i stanom u bečkom Jogerbadu, stane graditi volumen sličan Vašem za *Cvjetni prolaz*, da Vaš dvokatni penthouse natkrile *kristalni apartmani s bazenima i giardinima* a da Vam javni pločnik pred uličnim pročeljem suzi golema rampa za ulaz u privatnu garažu, kojoj je investitor Grad Beč, dakle i Vi, uz obrazloženje da je sve poduzeto u javnom, dakle i Vašem, interesu?

Bili biste konsternirani i bilo bi Vam svejedno da li je projektant *profesorčić bez opusa, autor dubrovačkog javnog zahoda* ili veliko svjetsko ime poput Vašeg.

Dirnulo bi se u Vaše navike, skupo plaćeni komfor i pravo na vidik.

Što bi Vam drugo preostalo nego traženje pravde: sudom, protestima, pisanjem, buntom.

No takav je scenarij u Beču nemoguć. U Beču se Generalni urbanistički plan ne mijenja na mig potentnih investitora i po nekoliko puta godišnje, i to zbog legaliziranja privatne izgradnje u zelenilu ili na jeftino kupljenom bivšem društvenom vlasništvu.

U Beču amandmane na Generalni plan ne donose skupštinari, voljom glasačke mašine. Ako ne policija, takve bi skupštinare u Beču pokupila Hitna pomoć.

U Beču fikcija i scenarij za teatar apsurdna, u Zagrebu je višegodišnja praksa.

Za dugotrajnog *socijalističkog mraka*, svaki je donjogradski blok sustavno i interdisciplinarno analiziran. Mnogi od njih i u nekoliko varijanti. Predlagani su uglavnom sanacije, povećanja kapaciteta, javni sadržaji i zelenilo.

Sve te studije s recenzijama kvalificiranih konzervatora iz škole profesora Milana Preloga arhivirane su i dostupne upućenima. Podložne promjenama i dopunama bile bi bogomdani pretekst za suvremenu reinterpretaciju *schoengeistu* Vašega ranga.

Zagreb jest zaostao u razvoju a javne investicije bacaju se na sulude vizije. Ne ulaže se u osnovnu urbanu supstancu: javni promet i infrastrukturu, zaštitu prirodne i građevne baštine te održivi razvoj. Nezaštićeni su jedinstveni relikti prirode, Medvednica i rijeka Sava, izvori pitke vode i čistog zraka a uzvodno od glavnih vodocpilišta gradsko je smetlište Jakuševac. Zagreb vapi za održivim kriterijima i programima, prosvjetljenim investitorima te kompetentnom i demokratski kontroliranom Gradskom upravom. Isključivu krivnju za takvo stanje, koje traje godinama, snose Vizionari na vlasti i njihovi poslušni savjetnici.

Mogli ste biti prva liga a vas smeta rampa, poručujete u naslovu. Nisam uvjeren da ste autorizirali taj tekst. Zvuči bahato i površno. Upoznao sam Vas u Motovunu, slušao u Piranu i bio zadivljen Vašim *novim čitanjem* Gotfrieda Sempera. Arogancija ne ide uz uljudnog erudita, šarmantnog hedonista, načitanog poliglota, posvećenog učitelja i informiranog arhitekta koji mi je prilikom posjete birou u Beču posvetio više vremena nego što pristojnost nalaže.

U Hrvatskoj vrije od potentne i međunarodno prepoznatljive arhitektonske produkcije. Mladi autori, kao nikada dosad, beru lovorike na međunarodnim arhitektonskim turnirima, a zreliji pobjeđuju čak i Shigeru Bana, Sir Normana Fostera, Zahu Hadid i Nicolasa Grimshowa, na natječaju za zagrebačku zračnu luku, na primjer.

Usprkos takvim potencijalima ali građenjem po diktatu profita i prostornog grabeža i po neokolonijalnim arhitektonskim partiturama, stići ćemo i preći jedino Lagos.

Nisam Don Quijote da prezirem kupca, pišete u *Globusu*. Klijent jest svetinja ali su Vaši klijenti u slučaju *Cvjetnog prolaza*, iako Vas izravno ne plaćaju, i građani Zagreba, njih 54.500 koji su potpisali peticiju protiv uzurpacije javnog prostora i rušilačkog modela nasilne interpolacije *Cvjetnog prolaza*!

Naravno, u svemu ovome nije problematična estetika niti Vaš autorski doprinos. Problem je nasilje hipertrofirano programa ali i profesionalna etika. Upravo toj, i takvoj, metodi Vi, ugledom, talentom i vještinom, dajete dizajnirani alibi.

Vašim neupitnim međunarodnim ugledom služi se investitor HOTO ali i EPH za promociju projekta i diskvalifikaciju oponenata. Što to Vama treba?

Vaš sugrađanin i ugledni europski političar Hannes Swoboda, nekadašnji član bečke Gradske uprave, *decidirano je rekao kako njegova uprava u današnje doba ne bi gradila podzemne javne garaže u središtu grada.* (citao iz *Globusa* od 5. 11. 2009.)

Da smo u Beču tada znali što znamo danas, ne bismo sagradili veće javne garaže.

Nužno je osigurati što više pješačkih zona, i to kombinacijom restrikcije automobila u središtu grada i gradnjom parkirališnih mjesta uz središte... Uz to treba ubrzati javni prijevoz.

Kao da je gospodin Swoboda čitao smjernice o javnom prometu mladog i mudrog koordinatora Urbanističkog savjeta Zelene akcije, Bernarda Ivčića, inženjera prometnih znanosti.

Očito je po ovome da ni Vaše tvrdnje o rampi uz Operu u Beču nisu baš Sveto pismo.

Srdačni pozdrav,

Vaš

Krešimir Ivaniš, arhitekt

HGZ PONOVRNO SUDJELUJE U VELIKOJ IZLOŽBI MUZEJA ZA UMJETNOST I OBRT Art déco i umjetnost u Hrvatskoj između dva rata

21. siječanj – 30. travanj 2011.

Uistinu dobra i uspješna suradnja HGZ-a i Muzeja za umjetnost i obrt traje još od 1933. godine, od kada su u Muzeju na pohrani glazbeni instrumenti u vlasništvu HGZ-a, a među njima, primjerice, i čuvena deseterostruna gitara Ivana Padovca. HGZ je gradivom iz svoje knjižnice i arhiva sudjelovao na nekoliko izložaba Muzeja – posljednja je bila velika izložba »Secesija u Hrvatskoj« 2004. godine, na koju se predstojeća izložba prirodno vezuje. Za novu izložbu HGZ je posudio notna izdanja što ih je mladi Ivo Tijardović dizajnirao (oslikao) za bečku izdavačku kuću *Edition Slave* u vlasništvu Dubrovčanina Milana Obuljena. U godinama nakon Prvog svjetskog rata *Edition Slave* objavila je i šest Tijardovićevih skladbi (*Bijela serenada*, *Exitation Dalmate*, *Loulou la languide*, *Mein Shimmy*, *Milovô sam* i *Ona ô kontrade*), o čemu je pisala Nada Bezić u članku »Notna izdanja *Edition Slave* (Slavenski izdavački zavod), Beč« u zborniku *Glazba, riječi i slike. Svečani zbornik za Koraljku Kos*, Zagreb, 1999, iz kojeg preuzimamo ponešto skraćeni ulomak.

O prvim uspjesima Ive Tijardovića kao skladatelja slikovito je i živo ispričano svjedočanstvo ostavio Rude Belić (»Prvi koraci Ive Tijardovića«, *Novo doba*, 1931, br. 261), Splitsanin koji je 1920. zajedno s Tijardovićem i Jakovom Gotovcem bio namještenik *Edition Slave*. Belić opisuje atmosferu vrlo hladne zime 1920/21. dok je Gotovac u jednoj sobi ureda pisao svoje *Moments erotique*. »U tu bi se sobu kadgod uvukao Ivo Tijardović i tapkao po onom klaviru i nešto bi bilježio.« Tako je, tvrdi Belić, nastao foxtrot *Exitation Dalmate*, koji su potom »u zajedničkom radu« orkestrirali za salonski orkestar i s velikim uspjehom prvi puta javno izveli u jednoj kavani u Beču.

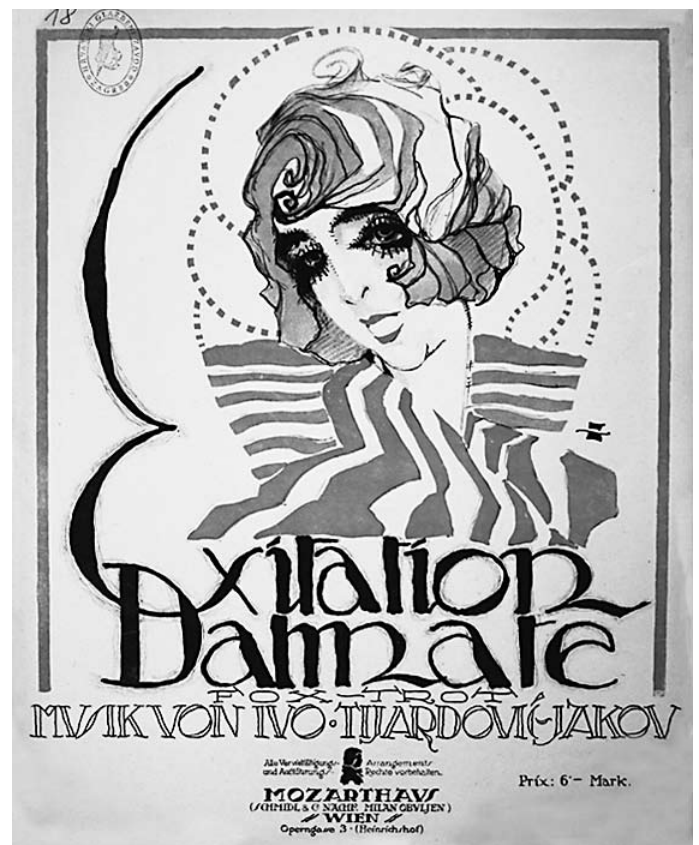
Tijardović se prema vlastitoj izjavi od malih nogu uz glazbu bavio i slikarstvom, a poznato je da se bavio i scenografijom te izrađivao nacрте za kostime. O toj se Tijardovićevoj aktivnosti na likovnom polju danas malo zna, a činjenica da je bio dizajner naslovnih stranica izdanja kuće *Edition Slave* spominje se vrlo rijetko. Belić Tijardovića opisuje ovako: »Vanredan crtač uspješnih šarenih razglednica, ilustrator mnogobrojnih naših domaćih ali i bečkih humorističkih i ozbiljnih ilustracija« koje su ga učinile »popularnim u svim našim krajevima«. U Beču je Tijardović surađivao u humorističkom listu *Faun* i časopisu *Wiener Mode*.

Nakon povratka iz Beča u Zagreb Tijardović je bio karikaturist u *Jutarnjem listu*, a kod izdavača Čaklovića objavio je seriju karikatura »u kojima je satirički prikazao svoje ratne doživljaje i savremeno političko zbivanje« (I. Batistić: *Ivo Tijardović. Trideset godina kompozitorskog i kazališnog rada*, Split, 1954). Ta je serija bila vrlo popularna, »upravo razgrabljena«.

Tijardović je za *Edition Slave* oslikao naslovne stranice 32 izdanja, djela hrvatskih, srpskih i slovenskih skladatelja. Osim toga je oslikao i neke naslovnice knjiga (npr. Šenoino *Zlatarovo zlato* u izdanju *Edition Slave* iz 1921. godine). Na naslovnicama se potpisivao samo inicijalima, zatim kao »Ivo T« ili potpunim imenom, pri čemu se i slova njegova imena pojavljuju u skladu s oblikom slova upotrijebljenih u naslovu.

Uz Tijardovića i jedan je ugledni umjetnik oslikao (barem) dvije naslovne stranice notnih izdanja *Edition Slave*. Bio je to Radovan Tommaso, koji se rođenjem (1895), rodnim gradom (Split) i mjestom studija (Beč) posve uklopio u ekipu okupljenu oko *Edition Slave*, a k tome je bio i Tijardovićev prijatelj. On je dizajnirao izdanja Tijardovićevih skladbi *Bijela serenada* i *Milovô sam*. Nakon povratka u Split do prerane smrti g. 1924. Tommaso je bio veoma cijenjen te je imao uspjeha osobito s opremanjem knjiga, dizajnom plakata i sl.

Nada Bezić

Na izložbi *Art déco i umjetnost u Hrvatskoj između dva rata* u Muzeju za umjetnost i obrt bit će izloženi radovi svih eminentnih umjetnika koji su djelovali između dva rata, od Lj. Babića, K. Hegedušića, preko V. Becića, V. Gecana, O. Hermana, M. Vanke, M. C. Crnčića, M. Tartaglie, S. Glumca, do nepravredno gotovo zaboravljenih umjetnika kakvi su Ivan Tabaković, Jerko Fabković i drugi. Bit će zastupljeni svi relevantni predstavnici koji su odredili razvoj hrvatske arhitekture tog vremena (npr. H. Ehrlich, S. Planić, V. Kovačić, D. Ibler) te definirani pravci kretanja u primijenjenim umjetnostima i dizajnu koji tih godina počinje imati sve značajniju ulogu. Uz umjetnine iz fundusa Muzeja bit će izložena djela iz vodećih hrvatskih muzeja i privatnih zbirki, pa tako i Hrvatskoga glazbenog zavoda.

HRVATSKI GLAZBENI ZAVOD
10000 Zagreb, Gundulićeva 6
TAJNIŠTVO: 48 30 833, fax: 48 30 701
hgz@hgz.t-com.hr
KNJIŽNICA: 48 30 824
hgz.knjiznica@hgz.t-com.hr
ponedjeljak, sri. i pet. 11–14, sri. 16–20 sati
BLAGAJNA: 48 30 822
ponedjeljak–petak 10–13 i 19–20 sati
i jedan sat prije početka koncerta

VELIKA DVORANA HRVATSKOGA GLAZBENOG ZAVODA

KONCERTNA SEZONA
CLXXXIV (2010/2011)

SIJEČANJ

www.hgz.hr
hgz.info@hgz.t-com.hr

UREDNIŠTVO:
Eva Sedak
Nada Bezić
Maja Milošević

ZA IZDAVAČA:
Marcel Bačić

nedjelja, 16. I. u 20 sati

VIRTUOSO
AD LIBITUM I
Marie Spaemann, *violončelo*; Srđan Bulat, *gitara*;
Lucija Petrač, *flauta*; Una Smrekar, *klavir*; Kvartet
Klang
Boccherini, Weber, Taffanel, Bernstein
BESPLATNE ULAZNICE ZA ČLANOVE HGZ-a

nedjelja, 23. I. u 20 sati

HRVATSKI BAROKNI ANSAMBL
Sacrée et Profane
Akademski zbor Bazilike Srca Isusova »Palma«
Solisti: Petra Labazan i Zoltan Hornyanszky, *oboje*;
Krešimir Fabijanić, *truba*
Dirigent: Saša Britvić
BESPLATNE ULAZNICE ZA ČLANOVE HGZ-a

utorak, 25. I. u 20 sati

ART AGENT
Guitarra viva
Jérémy Jouve, *gitara*
Rodrigo, Castelnuovo Tedesco, Britten,
Bogdanović

četvrtak, 27. I. u 20 sati

ART AGENT
Piano fortissimo
Claire Huangci, *klavir*
Bach, Beethoven, Chopin, Čajkovski/Pletnev,
Balakirjev

petak, 28. I. u 20 sati

SVETOSAVSKA AKADEMIJA SRPSKOG
KULTURNOG DRUŠTVA »PROSVJETA«
Beogradski muški hor
Dirigent: Vladimir Rumenić, *đakon*
Kedrov, Mokranjac, Rahmanjinov, A. Jovanović,
Dudnik, Dodonov, Česnokov

GLAZBENICI OBLJETNIČARI U 2011. GODINI

Girolamo Amati, talijanski graditelj violina (oko 1561–1630)
Anton Stepanovič Arenski, ruski skladatelj, pijanist i dirigent (1861–1906)
Sir Thomas Beecham, engleski dirigent (1879–1961)
Jussi Björling, švedski tenor (1911–1960)
William Boyce, engleski skladatelj i orguljaš (1711–1779)
Vilim Gustav Brož, češki skladatelj i dirigent (1861–1915)
Ernesto Cammarota, hrvatski tenor talijanskog podrijetla (1861–1934)
Dragotin Cvetko, slovenski muzikolog (1911–1993)
Sofija Deželić, hrvatska pijanistica i pedagog (1911–1985)
Percy Grainger, australsko-američki skladatelj i pijanist (1882–1961)
Vera Grozaj, hrvatska sopranistica (1911–1986)
Nikola Hercigonja, hrvatski skladatelj i muzikolog (1911–2000)
Sofija Kramberger, hrvatska mezzosopranistica (1861–1944)
Franjo Ksaver Kuhač, hrvatski etnomuzikolog i glazbeni pisac (1834–1911)
Franz Liszt, mađarski skladatelj, pijanist i pedagog (1811–1886)
Gustav Mahler, austrijski skladatelj i dirigent (1860–1911)
Heinrich Marschner, njemački skladatelj (1795–1861)
Nellie Melba, australska sopranistica škotskog podrijetla (1861–1931)
Gian Carlo Menotti, talijanski skladatelj (1911–2007)
Francesco Molinari-Pradelli, talijanski dirigent i pijanist (1911–1996)
Felix Mottl, austrijski dirigent i skladatelj (1856–1911)
André Navarra, francuski violončelist (1911–1988)
Jacopo Peri, talijanski skladatelj, pjevač i instrumentalist (1561–1633)
Nino Rota, talijanski skladatelj (1911–1979)
Johan Svendsen, norveški violinist, skladatelj i dirigent (1840–1911)
Zlatko Šir, hrvatski tenor i pedagog (1911–1997)
Václav Talich, češki dirigent i violinist (1883–1961)
Ambroise Thomas, francuski skladatelj (1811–1896)
Johannes Tinctoris, flamanski glazbeni teoretičar i skladatelj (oko 1435–1511)
Vladimir Ussachevsky, američki skladatelj mandžurskog podrijetla (1911–1990)